

COMPONENTA PSIHOLOGICĂ ÎN PROCESUL DE CREAȚIE ARTISTICĂ

Rodica URSACHI

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
Chișinău, Republica Moldova

Autorul corespondent: Rodica Ursachi, email: rodikamish@gmail.com

THE PSYCHOLOGICAL COMPONENT IN THE ARTISTIC CREATION PROCESS

Abstract: *This article reveals the issue of artistic creation from the position of art psychology. Several aspects and factors of the creative process are mentioned (the creative individual with his or her way of thinking, the process, the creation result). The components of the plastic language used in the process of creating a work of art are described, and the types of approaches to the problem in the study of art psychology are revealed.*

Keywords: *creation, art, art psychology, artwork, artist, creative person.*

Adnotare: *Articolul dat relevă problema creației artistice din poziția psihologiei artelor. Sunt menționate mai multe aspecte și factori ai procesului de creație (individul creator cu modul său de gândire, procesul, rezultatul de creație). Sunt descrise componentele limbajului plastic utilizat în procesul de creare a unei opere de artă, și relevate tipurile de abordări ale problemei în studierea psihologiei artelor.*

Cuvinte-cheie: *creație, artă, psihologia artei, operă de artă, artist, persoană creativă.*

Arta constituie cea mai impresionantă și subtilă formă de creativitate, ce provoacă permanente căutări în sfera frumosului, dar și sugerarea diverselor mesaje ce trezesc în mentalitatea receptorului gânduri, idei, aspirații, emoții și meditații. Arta este expresia creației și drept urmare „...arta devine proces de socializare prin intermediul culturii, expresie a culturii și civilizației pe care le armonizează în beneficiul consumatorului” [1, pag. 9].

Un aspect important în interpretarea artei este determinarea factorilor specifici ai opticii artistice în perceperea lumii înconjurătoare a creatorilor. În demersul propus s-a încercat o analiză a factorilor subiectivi și a mijloacelor prin care se manifestă artiștii, inclusiv și viziunile lor profesionale. Interes prezintă și aspectul psihic al procesului de creație, și mecanismele filozofice de interpretare caracteristice ale artiștilor, precum și principiile de influență vizuală asupra spectatorului. Autorul include în opera sa de artă gânduri, sentimente și temperament. Autodeveloparea, autocunoașterea, autoactualizarea, autoreprezentarea, autoexprimarea și alte forme de manifestare a sinelui se deosebesc în domeniul creativ mult mai pronunțat. O mare parte din operele literare, plastice și muzicale au caracter profund autobiografic, arta devenind, în așa fel, o formă de autocunoaștere.

În interiorul fiecărui om domină o anumită metodă de cunoaștere. În tipul rațional domina gândirea reflexivă, superioară emoțiilor. Tipul irațional nu este mediat de operațiunile reflexive

și apreciază senzațiile și intuiția mai presus decât perceperea rațională. Deosebirile personale ale intelectului artistic, a percepției, memoriei și gândirii, a sferei motivaționale de valori, setul viziunilor, procesul creativ și metoda de plăsmuire a operei, determină stilul individual al autorului, tehnica lui și limbajul de exprimare. Tipul psihologic al personalității servește baza pentru acest complex de manifestări.

Nu există personalitate artistică impasionată. Prioritatea oamenilor din sfera artistică constă, în posibilitatea de a transfigura „poftele” trupești (pasiunea, obsesia, patima) în rezonanțe psihice subtile. Diapazonul senzorial de percepție al artiștilor este mai sensibil față de fenomenele mediului, generând, constant, tablouri asociative vii și expresive, comparativ cu o persoană ordinară. Aceste imagini asociative îl „direcționează” pe autor către lăuntric, interiorizându-l, căci interpretarea subiectivă se manifestă adesea mai puternic, decât cea obiectivă. Sub aspect „temperamental” exteriorizarea lumii interioare a creatorului se poate manifesta, fie ca o acțiune lentă, fie una fulgerătoare, de intensitate maximă.

Caracterul artistului poate fi exprimat și de forma limbajului vizual utilizat în opera de artă. Pentru artiști limbajul vizual nu este doar un mijloc de exprimare, dar și o metodă experimentală de căutare a posibilităților plastice noi. Limbajul vizual include o serie de mijloace plastice menite să aducă la cunoștința spectatorului un mesaj. Odată cu dezvoltarea tehnologiilor, limbajul vizual devine deosebit de complex. El posedă menirea de a desfașura, de a explica un fenomen sau de a monta mai multe fenomene într-o singură formă, extrăgându-le esențialul.

Unii autori, în procesul de creație pun accentul pe limbaj vizual, tehnică, iar alții pe mesaj, ideie. Experiența ne demonstrează, că predispozițiile respective aduc viziunile la extremă. Dintr-o parte, îi avem pe академиști, pasionați de trasăturile exterioare ale volumelor, proporțiilor etc., din alta, se impun „conceptualiștii”, ignorând demonstrativ orice efort tehnologic.

Utilizatorul modern se sprijină, primordial, pe aspectul tehnologic al piesei artistice, latura conceptuală retribuind-o pe umerii celor „cultivați”. Spre exemplu, consumatorul din zonele rurale denotă predilecție pentru folclor, cel din zonele comerciale, consumă artă decorativă sau pictură de salon, din zonele industriale, manifestă interes pentru design și realism. În așa fel, genurile suprarealiste, conceptuale devin un „privilegiu” al intelectualilor (medici, scriitori, politicieni). Clasificarea zonelor de influență servește un obiect de studiu al managerilor, pe când școala superioară caută să dezvolte în discipoli, atât competențe tehnologice, cât și filozofice, studentul fiind pus în situația să actualizeze periodic valorile culturale, exprimate în activitatea sa profesională. Dacă școala clasică are drept scop reprezentarea desăvârșită a realității obiective și exprimarea subiectivă a ei, apoi plurisofistica modernistă, „propulsată” de nivelul științific general, la care ajunge societatea civilă către mijlocul secolului XX, explorează spațiul psihic și social prin depistarea canalelor noi de percepție a lumii înconjurătoare.

Arta sensibilizează structurile psihice de fond, dispoziție, stări provocate de tensiunile vieții curente. Ea oferă mai multe posibilități și motive de meditație, iar aceasta la rândul său, generează o profundă trăire a vieții, înțelegerea cadrului exterior și stimularea unei lumi interioare mai frumoasă și plină de lumină și liniște.

Referințe bibliografice:

1. Șchiopu U. *Psihologia artelor*. București: Didactică și pedagogică, R.A., 1999, pag. 211.
2. Blaga L. *Artă și valoare. Trilogia valorilor*. București: Editura Humanitas, 1996.
3. Blaga L. *Știință și creație. Trilogia valorilor*. București: Editura Humanitas, 1996.
4. Blaga L. *Trilogia valorilor*. București: Editura Humanitas, 2014, Pag. 504.
5. Husar Al. *Studii de estetică, istoria și teoria artei*. Iași: Princeps Edit, 2008, pag. 316.